

Литература:

Айтматов 1998: Айтматов Ч. Единство и разнообразие культур. Доклад на Иссык-кульском форуме – 97 // Айтматов Ч. *Собрание сочинений* в 10 т. Т. 7. – М., 1998. С. 215-228.

Вегвари 2010: Вегвари В. Язык, культура и коммуникация в европейском межкультурном пространстве // *Язык и культура*. К юбилею профессора Э.Ф. Володарской /Под ред. член-корр. РАН Ю.Л. Воротникова; Российская академия лингвистических наук; Московский институт иностранных языков; Научный совет РАН по изучению и охране культурного и природного наследия. – Москва: Издательство Института иностранных языков, 2010. С.63-66.

Владимирова 2010: Владимирова Т.В. Диалог культур: пути, которые мы выбираем // *Язык и культура*. К юбилею профессора Э.Ф. Володарской /Под ред. член-корр. РАН Ю.Л. Воротникова; Российская академия лингвистических наук; Московский институт иностранных языков; Научный совет РАН по изучению и охране культурного и природного наследия. – Москва: Издательство Института иностранных языков, 2010. С.67-73.

Силантьев 2004: Силантьев И.В. *Поэтика мотива* / Отв. редактор член-корреспондент РАН Е.К. Ромодановская. Институт филологии Сибирского отделения РАН. – Москва: Языки славянской культуры, 2004. 294 с.

Симашко 1996: Симашко М. Великий Шелковый путь или анабазис с иностранцами // Симашко М. *Дорога на Святую Землю*. – А.: ИД «Жибек жолы», 1996. С.5-58.

Симашко 1996: Симашко М. Великая Хазария // Симашко М. *Дорога на Святую Землю*. – А.: ИД «Жибек жолы», 1996. С.59-82.

Tamar Barbakadze

Georgia, Tbilisi

Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature

A Fairy Tale/Dream – a Source of Poetic Inspiration for Ioseb Grishashvili

One of the sources of Ioseb Grishashvili's poetic inspiration – a fairy tale/dream is a result of his fascination with Akaki Tsereteli's poetry, on the one hand and, on the other, his passion for Eastern and European literature.

The word dream appears in the titles of many of I. Grishashvili's poems ["The Dreaming Boy" (1909), "Dream" (1910), "Forest Tale" (1947), etc.].

I. Grishashvili's poem "A Fairy Tale in Hammok" (1914) is an example of so-called plot lyrics. The story-in verse begins with a small introduction arranged in short lines (4, 4/4).

The process of transforming the eternal struggle between dream and reality, good and evil into the beauty of suffering was also reflected by the versified fairy tale in the legacy of the great Georgian poet of the 20th century.

Key words: Ioseb Grishashvili, a fairy tale/dream.

თამარ ბარბაქაძე

საქართველო, თბილისი

შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი

ზღაპარი/სიზმარი – იოსებ გრიშაშვილის პოეტური ინსპირაციის წყარო

იოსებ გრიშაშვილი, XX ს. 10-იანი წლებიდან მოკიდებული, თბილისში, და არა მარტო ჩვენს დედაქალაქში, მთელ საქართველოში უაღრესად პოპულარული პოეტი იყო. ამის დასტურად ერთი ფაქტის მოხმობაც იკმარებდა. გრიგოლ რობაქიძე, თავისი მოღვაწეობის გარიჟრაჟზე, შემოქმედებითი სადამოების გამართვისას, იოსებ გრიშაშვილსაც იახლებდა ხოლმე. ი. გრიშაშვილის დეკლამაციით შესრულებული ლექსები განსაკუთრებულ შთაბეჭდილებას ახდენდა მსმენელზე; პოპულარობა ევროპულად განსწავლული გრ. რობაქიძის ნააზრევისა და სიყვარული თვითგანსწავლული ი. გრიშაშვილის მიერ წაკითხული ლექსებისა მთელ საქართველოში თანაბრად იზრდებოდა.

იოსებ გრიშაშვილისა და „ცისფერყანწელთა“ გზები, სამწუხაროდ, იმავე საუკუნის 10-იანი წლების დამლევს, 1918 წელს, ი. გრიშაშვილის გამოკვლევის, „საიათნოვას“, გამოცემის გამო, გაზეთების: „სახალხო საქმისა“ და „საქართველოს ფურცლებზე“ გაჩაღებული ცნობილი პოლემიკის შემდეგ გაიყარა. გრ. რობაქი-

მესთან ერ-თად, ი. გრიშაშვილს პაოლო იაშვილი და ტიცინან ტაბი-მეც დაუპირისპირდნენ ოსკარ უაილდის „სალომეას“ თარგმანისა და სონეტების გამო. ახლა, ერთი საუკუნის მერე, უნდა ვაღიაროთ, რომ ამ დისკუსიების დროს ბევრ საკითხში ი. გრიშაშვილი მართალი იყო.

ჭეშმარიტებას ვერ უარვყოფთ და უნდა ითქვას, რომ იოსებ გრიშაშვილის ლექსის მიმართ ქართველი ხალხის სიყვარულის მიზეზი ობიექტურად არ არის დასაბუთებული, კვლავ საკვლევად და სადისკუსიოდ გვიწევს ამ უაღრესად ნიჭიერი, უმაღლესი სასწავლებლის დაუმთავრებლად, უკიდევანოდ განსწავლული, თვითგანათლებული, თბილისის ტრუბადურის, თბილისური ფოლკლორით ნასაზრდოები ჭეშმარიტად პატრიოტი პოეტის ლექსის ტექნიკა.

ამჯერად საანალიზოდ ავირჩიეთ იოსებ გრიშაშვილის ის ლექსები, რომლებიც სიზმრის ინსპირაციას ეყრდნობა და მსმენელის ადეკვატური განწყობის გამოწვევის შედეგად, ლექსი და მისი აღმქმელი ერთიანდება. ზღაპარი, სიზმარი, სმენისა თუ კითხვის დროს, საზოგადოდ, მთხრობელსა და მსმენელს შორის აუცილებელ კავშირს ამყარებს, ერთმანეთს მიაჯაჭვავს და ახსნა-გამოცნობის ლაბირინთში შეჰყავს. ლევან ბრეგამე თავის ნაშრომში „რეცეფციული ესთეტიკა“ იმოწმებს რევაზ ყარალაშვილის წიგნიდან „წიგნი და მკითხველი“ (1977) ციტატას, სადაც კარგად არის ჩამოყალიბებული რეცეფციული ესთეტიკის ძირითადი პრინციპები: „აღმქმელ ცნობიერებას ნაწარმოებისადმი აქტიური დამოკიდებულება მოეთხოვება, ვინაიდან მკითხველი საგნის პასიური მომხმარებელი კი არ არის, არამედ შემოქმედებითი პროცესის აქტიური მონაწილეა. აქტიურია იგი თუნდაც იმიტომ, რომ კონსტრუქციული პრინციპი, კოდი, ნაწარმოების გასაღები აღმოჩენას მოითხოვს მისგან, და კითხვის პროცესში აღმოჩენის ადგილს მიუჩენს. ხოლო აღმოჩენა უკვე ესთეტიკური კატეგორიაა და უდიდეს ტკბობას ანიჭებს ადამიანს“ (ყარალაშვილი 1977: 34-35).

რეცეფციული ესთეტიკის ერთ-ერთი ფუძემდებლის, რ. ინგარდენის, მიხედვით, ყოველ ლიტერატურულ-მხატვრულ ნაწარმოებში და, განსაკუთრებით ნამდვილ რეფლექსიურ ლირიკაში, არსებობს ართქმულის, დაფარულის, განუსაზღვრელის, ღიად

დატოვებული აზრის შემცველი ადგილები. ეს ართქმული, ეს განუსაზღვრელი აზრები, მიუხედავად თავიანთი უცნაური არყოფნისა და ასევე უცნაური შეუმჩნეველობისა, მაინც არსებით როლს თამაშობენ ნაწარმოების მხატვრულ სტრუქტურაში (ბრეგაძე 2008: 188).

ზღაპრის პერსონაჟთა თავგადასავლის მიხრობელი – პოეტი განსაკუთრებული ფუნქციით აღიჭურვება; იგი, ერთდროულად, ზღაპრის/სიზმრის გამირსაც გვაცნობს და მკითხველსაც თანამონაწილედ გაიხდის, უადვილებს ამბავში შეღწევის, აღმოჩენის შესაძლებლობას.

ჩვენი აზრით, იოსებ გრიშაშვილის პოეტური ინსპირაციის ერთ-ერთი წყარო ზღაპარი/სიზმარი – ერთი მხრივ, აკაკი წერეთლის პოეზიის, მეორე მხრივ კი, აღმოსავლური და ევროპული ლიტერატურული ზღაპრით პოეტის გატაცების შედეგია.

იოსებ გრიშაშვილის ბევრი ლექსის სათაურად, როგორც შემოქმედებითი გზის დასაწყისში, ისე მოღვაწეობის სიმწიფის ხანაში, სწორედ „სიზმარი“/„ზღაპარი“ ფიგურირებს („სიზმრად“, 1909), „სიზმარი“ (1910), „ზღაპარი ჰამაკში“ (1914), „ტყის ზღაპარი“ (1947) და ა.შ.

იოსებ გრიშაშვილისათვის ზღაპარი, როგორც საბავშვო მწერლობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საყრდენი, არაერთხელ ქცეულა თეორიული განსჯის საგნად თუ საკუთარი შემოქმედების საფუძვლად.

იოსებ გრიშაშვილი, ნინო ნაკაშიძის რეცენზენტი, 1959 წელს საგანგებოდ აღნიშნავს, რომ ხალხურმა ზღაპრებმა, ძირითადად, განსაზღვრა საბავშვო ლიტერატურის პოეტური სტილისტიკა და წარმოშვა მისი ერთ-ერთი ძლიერი დარგი – ლიტერატურული ზღაპარი (გრიშაშვილი 2010გ: 283-287).

ქართული ხალხური ზღაპრის გალექსვის ტრადიციას XIX ს. 90-იან წლებში ჩაუყარა საფუძველი აკაკი წერეთელმა, „ნაცარქექიას“ გალექსილი ვარიანტის შექმნით (ბარბაქაძე 2020). შემდეგი ცდა ეროვნული ფოლკლორის ამგვარი გზით პოპულარიზაციისა იოსებ გრიშაშვილის ეკუთვნის.

1910 წელს, თავისი შემოქმედებითი გზის დასაწყისში, იოსებ გრიშაშვილმა თვითონაც გალექსა ცნობილი ქართული

ხალხური ზღაპარი „სიზმარა“. ეს გალექსილი ზღაპარი ოთხ თავად არის წარმოდგენილი და თითოეული მათგანი განსხვავებულია მეტრულ-რიტმული წყობითა და გართმევის სისტემით.

პირველი თავი ათ სტროფულ პერიოდად არის დაყოფილი და სიზმარას დედინაცვლისაგან შინიდან გადგებასა და ხელმწიფის მიერ მის დატყვევებას გვიამბობს, სიზმრის წართმევის სურვილის გამო. ამბის თხრობისას ათმარცვლედ (5/5) დატეხილია ხუთმარცვლიან ტაქეებად, ხოლო სიზმარას სიზმარი სიმეტრიული ათმარცვლედით, ჯვარედინი რითმით (abab) არის შეკრული.

მეორე თავი კვლავ სიმეტრიული ათმარცვლედით იწყება, თუმცა მასში ჩართულია მაღალი (4/4) და დაბალი შაირით (5/3) გამართული სტროფები. ამგვარი მონაცვლეობა მეტრისა რიტმულ ერთფეროვნებას არიდებს მკითხველს.

გალექსილი ზღაპრის მესამე თავი ხელმწიფისაგან წამოსული სიზმარას მოგზაურობისა და მმადნაფიცების გაცნობის ამბავს აღწერს. მის ყველა მონაკვეთს რეფრენი (4-ტაქეპედი, 5-მარცვლიანი) ასრულებს. საზომების მონაცვლეობა სტროფში (5/5, 4/4, 5/3, 5) ამჯერადაც განაპირობებს ზღაპრის მრავალფეროვან რიტმს.

გალექსილი ზღაპრის მეოთხე მონაკვეთი სიზმარას სიზმრის ახსნაც არის და ბედნიერი დასასრულიც, 5, 5/5-ითა და მაღალი შაირით აღწერილი.

ი. გრიშაშვილის ლექსი „ზღაპარი ჰამაკში“ (1914) ე.წ. სიუჟეტური ლირიკის ნიმუშია. ლექს-ამბავი იწყება მოკლე ტაქეებით (4, 4/4) გამართული მცირე შესავლით; ამას მოსდევს 16-მარცვლიანი შაირით დაწერილი ზღაპარი ჩანჩქერის წარმოშობის თაობაზე; ზღაპარ-არაკის თხრობის პარალელურად, ვითარდება მთხრობელი ვაჟისა და მსმენელი ქალის სიყვარული; ჩანჩქერად გარდაქმნილი ტრაგიკული სიყვარულის ზღაპარს ერწყმის რეალური წყვილის სააგარაკო რომანის დროს წარმოთქმული დიאלოგის შინაარსი.

ტრაგიკული წინასწარმეტყველება საქართველოს მომავლისა სრულიად სხვა ჟღერადობას ანიჭებს იოსებ გრიშაშვილის ცნობილ ლექსს: „სამშობლოს ნანგრევებში“ (1912 წ., 27 აგვისტო):

სიზმრად ვნახე – საქართველო სისხლის ზღვაში ბანაობდა
და დრომა კი დაფლეთილი ქარის ფრთებზე ქანაობდა.
და მეც ვითომ ღრუბლებიდან დავყურებდი იმ ნაპირებს,
სადაც ნაშთი ჩაჰხვეოდა მკერდგაპოზილ მებრძოლ გმირებს,
დავყურებდი ძველ მონასტრებს, ძველ აკლდამებს წინაპართა
სადაც ერმა ივერიის სისხლის დრომა ზე აღმართა,
და ვფიქრობდი: ნუთუ ხალხი ისე დაჰქნა და დაჰკინდა,
რომ სხვას მიაქვს ჩვენი სულის სიამაყე წმიდათწმიდა?!
(გრიშაშვილი 2012ა: 126)

16-მარცვლიანი მაღალი შაირით, წყვილადი რითმით, ქართული კლასიკური ლექსის ფორმით შესრულებული ეს მონაკვეთი ი. გრიშაშვილის ლექსისა პოეტის სიზმრად ნანახ, სისხლის ზღვაში ეროვნული დროშის უმწეო ფრიალს ასურათხატებს, ხოლო მომდევნო მონაკვეთი ლირიკული გმირის დიალოგია სამშობლოსთან, რომელსაც პოეტი უსაბუთებს თავისი მუზის, შთაგონების მუდმივობას: „ნუ, ნუ მეტყვი, ჩემი მუზა რომ ყოველთვის ერთსა სჩმახავს...“, „მაშინ თვით მე გარდვიქმნები, მაშინ მუზაც თვალს გაახელს“. რეკონსტრუქცია პოეტის სიზმრისა მკითხველს საშუალებას აძლევს, ქვეყნის მძიმე მდგომარეობის კონკრეტიზაციისას, საკუთარი განცდებიც ჩართოს ამ მწუხარე დიალოგში.

ისევე, როგორც პოეტის ადრეული რეფლექსიურ ლირიკაში, 10-იანი წლების ლექსებშიც სიზმარს ი. გრიშაშვილი სურათის სახით წარმოგვიდგენს: ნისლის ბინდბუნდში გამოკვეთილი კონტურები ანგელოსთა დასისა და გალობა, რომელიც ქრისტეს დაბადებას ამცნობს სამყაროს, მკითხველს პოეტის შთაგონების წიაღში შესვლას უადვილებს („სიზმრად“, 1909).

პეიზაჟი, ნახატი და ხმა – ერთდროულად ზემოქმედებს რეციპიენტზე ი. გრიშაშვილის იმ ლექსებში, სადაც სიზმარი//ხილვა დომინირებს; ხოლო „ზღაპარი ჰამაკში“ (1914) სრულყოფილად გადმოგვცემს ზღაპრის მოყოლის ორიგინალურ, პოეტისეულ ტექნიკას: ორ პიროვნებას შორის, ჰამაკის ხეებზე გაბმის პროცესის კვალდაკვალ, უნდა გაიბას სულიერი კავშირი:

დამაცადე,
ჯერ ეს ბადე
აგერ იმ ხეს გამოვაბა
და ზღაპარს კი გეტყვი მერე!
დამიჯერე!
გამომართვი მარდად, აბა,
ჰა, ეს თოკი, –
მღერის გული ანატოკი,
გული ცრემლით დანათვერი, –
გამოაბი შენ ეგ წვერი
და მე ამ წვერს გამოვაბამ
რას ჩამცქერი?
თვალს რად ნაბავ?
ჩაწექ, რაღა, ჩაწექ შიგა
და გაიმბობ: ეს ჩანჩქერი
ტანთეთრი და თმაციგლიგა
რად ემსხვერვა მზეს რძის ქაფად,
რად ჩამორბის ასე სწრაფად,
ან რას ნიშნავს ეს სირბილი,
ან რად არის მისი ტალღა ესდენ თბილი, ესდენ რბილი?!

(გრიშაშვილი 2012ა: 163-164)

თექვსმეტმარცვლიანი მაღალი შაირის მეტრული ერთეულები, სამ ტაეპად დატეხილი რიტმული მონაკვეთებით: 4, 4, 4/4 ვიზუალურ ხატსაც აცოცხლებს ჰამაკის უჯრედებისას და მისი რხევის რიტმს უთანხმებს პოეტის თხრობის მიმდინარეობას. ვიზუალიზაცია, მხედველობითი ეფექტი, დეკლამაცია, ინტონაცია, სიტყვების წარმოთქმის განსაკუთრებული მანერა, კვლავ შუამავალი ხდება ლირიკულ გმირსა და მკითხველს შორის. ფსიქოლოგიური ზემოქმედების ძალა, ზღაპრისა თუ სიზმრის ლექსად მოყოლის დროს, იზრდება და ვიზუალურ ხატს აღბეჭდავს მსმენელის ცნობიერებაში.

დიმიტრი უზნაძე ი. გრიშაშვილისეულ დეკლამაციას მნიშვნელოვან როლს აკისრებდა მისი ლექსების მხატვრული ღირებულებების გამოვლენასა და, შესაბამისად, მას პოეტის პოპულარობის ერთ-ერთ მიზეზად მიიჩნევდა.

დ. უზნაძე იზიარებს ზივერსის „ჟღერის ანალიზის“ თეორიას და აღნიშნავს: „ყოველ გაფორმებულ სიტყვას, საზოგადოდ, შეუძლებელია თავისი რიტმულ-მელოდიური შინაარსი არ ჰქონდეს“. ატორი ფიქრობს, რომ ი. გრიშაშვილის ლექსის მხატვრული ღირებულების გამოვლენისათვის განმსაზღვრელი მნიშვნელობა აქვს შესაბამისად შესრულებულ დეკლამაციას, ამიტომ „ი. გრიშაშვილის პოეზიის საწვდომად, დასახასიათებლად მისი ლექსის მუსიკალური შინაარსის დაწვრილებითი ანალიზი სრულიად აუცილებელია და გადაუდებელ ამოცანას წარმოადგენს“ (უზნაძე 1944: 4). ი. გრიშაშვილის პოეზიის მკვლევარმა, დ. უზნაძის აზრით, ე. ზივერის „ჟღერის ანალიზის“ თეორიის მიხედვით უნდა გამოიკვლიოს, როგორ ჟღერს ხმა პოეტის ლექსებში, მაღალია იგი თუ უფრო დაბალ რეგისტრში მიმდინარეობს, ბნელია თუ ნათელი, მეტი დამაბულობით გამოითქმის იგი თუ ნაკლები ძალისხმევით, როგორ რიტმულ ერთეულებს მიმართავს პოეტი – მცირესა თუ უფრო ფართოს, როგორია აქცენტუაცია – აღმავალი ტონი უფრო იხმარება თუ დაღმავალი.

ვგიქრობთ, ი. გრიშაშვილის ლექსის ანალიზისას სიზმარი//ზღაპარი ისეთივე შუალედური რგოლია რეალურსა და ირეალურს შორის, როგორც დეკლამაცია კითხვასა და მოსმენას შორის: პოეტის ორიგინალური მიგნებაა სიტყვის, გამოთქმისა და ტექსტის „მნიშვნელობათა“ წვდომის პროცესში ხმის, პოეტის მიერ წაკითხული ლექსის ჟღერადობის ზემოქმედება მსმენელზე. ჯონათან ქალერი, „ლიტერატურის თეორიის ძალიან მოკლე შესავლის“ ავტორი, შეგვახსენებს: „ნაწარმოების მნიშვნელობა არც ის არის, რა იგულისხმდა ავტორმა გარკვეულ მომენტში და არც, უბრალოდ, – ტექსტის ან მკითხველის გამოცდილების აღწერა. მნიშვნელობა გარდაუვალი აუილებლობაა, რადგან ის არ არის მარტივად განსაზღვრი. ის, ერთდროულად, სუბიექტის გამოცდილებაცაა და ტექსტის დახასიათებაც. ეს არის ის, რა გვეხმის და რის გაგებასაც ვცდილობთ“ (ქალერი 2014: 94).

იოსებ გრიშაშვილის სიზმარ//ზღაპარ-ლექსები, თითქმის ერთი საუკუნის მერე, არაპოეტისეული დეკლამაციით, ჩვენ მიერ მხოლოდ თვალთ წაკითხული და არა ხმით გაჟღერებული, რა თქმა უნდა, სხვაგვარად „მნიშვნელობს“, ზემოქმედებს: ეს ტექსტები ესთეტიკურად ღირებულია არა იმიტომ, რომ მათი ავტორის

ხმა ჩაგვესმის, არამედ იმ წარმოსახვის ძალით, – მკითხველს/შუამავალს ტექსტსა და პოეტს შორის – რომ დააკისრა პოეტმა. თანამედროვე ლექსმცოდნეობას კვლავ აინტერესებს ი. გრიშაშვილის ლექსის რიტმულ-ინტონაციური თავისებურებანი, რომელთა მეშვეობით, ხილულსა და უხილავს, გამოუთქმელსა და ნათქვამს შორის ხიდი უნდა გადოს პოეტმა:

ლექსის შექმნის დროს მე წარმოვადგენ
ცისა და მიწის ხიდს, ხიდს მძლავრს და მჭიდროს.
(„ლექსის შექმნის დროს“. გრიშაშვილი 2012: 193)

იოსებ გრიშაშვილი, ალექსანდრე ჭავჭავაძის მსგავსად, „გრძნობის პოეტია“. „გრძნობელობა“ უდევს საფუძვლად მისი ლექსის მთავარ სათქმელს: შინაგანი ხმა, ინტონაცია, იწვევს აზრს; რიტმი, სულის რხევა, ეძებს საზომს და ჩამოქნის სანთელივით სტრიქონს, რომელიც ნათლად, ცხადად გამოკვეთს პოეტის თვალსაზრისს. შემთხვევით არ მიუძღვნა ი. გრიშაშვილმა საგანგებო გამოკვლევა ალექსანდრე ჭავჭავაძეს, რომლის პოეზიაში აღმოსავლური მგრძნობელობა და ევროპული აღზრდა-განსწავლა გადაიკვეთა. საგულისხმოა, რომ სწორედ იოსებ გრიშაშვილმა მიაკვლია ალ. ჭავჭავაძის პოეზიაში უცნობ ლექსს, რომელიც „კავკასიის“ შესავალს წარმოადგენს. იგი დაწერილია ქართული ლექსისათვის უჩვეულო წყობით, ყაზალის (გაზელას) ყაიდაზე.

... მსგავსება ფიქრთა, ხასიათთა და შემთხვევათა
შობს კაცთა შორის შეკრულებას კავშირით მყარით.
(გრიშაშვილი 2012: 245)

თეიმურაზ II-ის მიერ სპარსულიდან თარგმნილი „თიმსარიანის“ არაკებიდან ერთ-ერთი, „თაფლის წვეთი“, ზღაპრად გალექსილი, იოსებ გრიშაშვილს უთარგმნია სომხურიდან, ოვანეს თუმანიანის მიერ ლექსად გადაკეთებული „თიმსარიანის“ არაკიდან.

ოცნებისა და სინამდვილის, სიკეთისა და ბოროტების მარადიული ბრძოლის, ტანჯვის მშვენიერებად გარდაქმნის პროცესი გალექსილი ზღაპრის მეშვეობითაც აირეკლა XX ს. დიდი ქართველი პოეტის, იოსებ გრიშაშვილის, მემკვიდრეობამ.

დამოწმებანი:

ზარბაქაძე 2020: ზარბაქაძე თ. „ნაცარქექიას“ ორი გალექსილი ლიტერატურული ვარიანტი (აკაკი წერეთელი. მურმან ლეზანიძე)“. *იაკობ გოგებაშვილისადმი მიძღვნილი მერვე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის (24 ივნისი, გორი) მასალები*. 2020.

ზრეგაძე 2008: ზრეგაძე ლ. „რეცეფციული ესთეტიკა“. წიგნში: *ლიტერატურის თეორია*. თბილისი: ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა, 2008.

გრიშაშვილი 2012ა: გრიშაშვილი ი. *ოთხტომეული*. ტ. I. პოეზია (1906-1922). თბილისი: გამომცემლობა „პალიტრა L“, 2012.

გრიშაშვილი 2012ბ: გრიშაშვილი ი. *ოთხტომეული*. ტ. III. პროზა. თბილისი: გამომცემლობა „პალიტრა L“, 2012.

გრიშაშვილი 2012გ: გრიშაშვილი ი. *ოთხტომეული*. ტ. IV. წერილები. თბილისი: გამომცემლობა „პალიტრა L“, 2012.

უზნაძე 1944: უზნაძე დ. „ი. გრიშაშვილის პოეზიის ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი“. *გაზ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“*, №40, 1 დეკემბერი, 1944.

ქალერი 2014: ქალერი ჯ. *ლიტერატურის თეორია*. ძალიან მოკლე შესავალი. თბილისი: თსუ გამომცემლობა, 2014.

ყარალაშვილი 1977: ყარალაშვილი რ. *წიგნი და მკითხველი*. თბილისი: გამომცემლობა „მერანი“, 1977.

Irina Bagration-Moukhraneli

Russia, Moscow

St. Tikhon Orthodox University

Influence of Georgian Folklore on the Griboedov's Comedy “Woe From Wit”

Once in the Caucasus, Griboedov is a gifted linguist and composer, who gets acquainted with the Georgian language and culture. In his articles there are Georgian words, in his poetry he refers to Georgian themes (“Kalyanchi”, the unfinished tragedy “Georgian night”).

But Georgian folklore also influenced his masterpiece – the Comedy “Woe from wit”. In the Russian folklore we have not found a proverb/saying that rhymes with the concept of “mind – plague”. They are not in the